

Školní pedagogika

pochoopení práci učitele (budoucího partnera ke spolupráci),
poznání procesů ve škole (vyučování, učení, diferenciacce,
individualizace atd.),
pro následnou citlivou a vhodnou intervenci
speciálního pedagoga.

Legitimizace požadavku absolvovat vybrané předměty tzv. společného základu na PdF MU (školní pedagogika, pedagogická psychologie) studentům oboru speciální pedagogika

1. Profese speciálního pedagoga je regulovaná.
2. Požadavky na obsah jsou dány MŠMT ČR, Národním akreditačním úřadem a dalšími institucemi.
3. 30 % kreditového objemu studia tvoří předměty z oblasti pedagogiky a psychologie.
4. Studenti musí absolvovat studium v zákonem předepsané skladbě, jinak nemohou působit v resortu školství na poradenských pozicích (školské poradenské zařízení a školní poradenské pracoviště), jako vyučující pak můžete působit i v mateřských školách.
5. Studium zakládá kvalifikaci i pro působení ve zdravotnictví (nelékařské profese), v resortu práce a sociálních věcí (sociální služby, sociálněprávní ochrana dětí a mladistvých) nebo v resortu spravedlnosti.

- **Pouze absolvování pedagogického základu** absolventům speciální pedagogiky umožňuje získat kvalifikaci.
- **Většina absolventů SP bude pracovat s dětmi na školním poradenském pracovišti, ve školách nebo v nevládních organizacích.**

Cíle výuky

Student/ka vysvětlí:

pojetí Školní pedagogiky, vymezí její cíle, obsah, význam;

Student/ka charakterizuje požadavky k ukončení předmětu.

Objasní kurikulární činnosti učitele.

Škola a učitel ve vašich
vzpomínkách

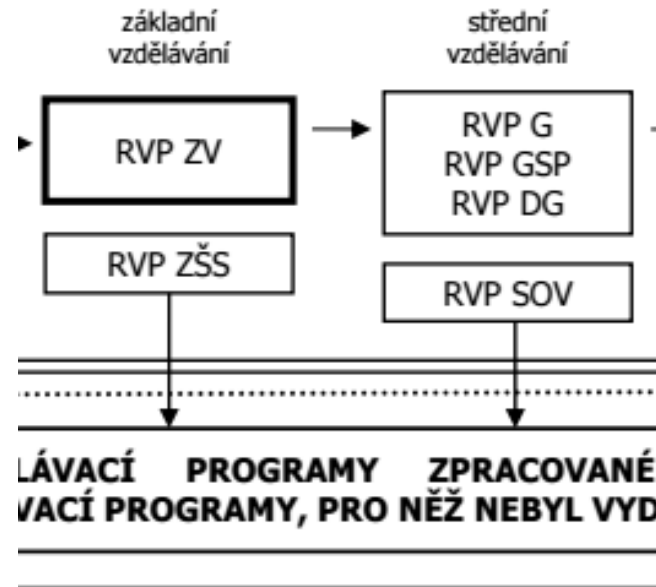
Když se řekne škola.

NÁRODNÍ PROGRAM VZDĚLÁVÁNÍ

MOCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

VÝCHOVA, VZDĚLÁVÁNÍ, VZDĚLÁNÍ, ŠKOLA, VYUČOVÁNÍ, VÝUKA

https://www.google.com/search?sca_esv=566051098&sxsrf=AM9HkKIBEV99uGs18h6vVhVkv1-hKgMHbQ:1694941783087&q=%C5%A1kola&tbm=isch&source=lnms&sa=X&ved=2ahUKEwj095SXprGBAxUt_7sIHUKhDjgQ0pQJegQICRAB&biw=1280&bih=563&dpr=1.5#imgrc=oLi15K3noT0YhM

Školní pedagogika

Škola jako instituce...**teorie a praxe školy,**

Vzdělávací program, osnovy, učebnice, učitel, žák,
...**teorie a praxe kurikula,**

Vyučování, učení, příprava na výuku, učivo,
výukové metody, pomůcky, hodnocení, ...**teorie a
praxe výuky.**

Z organizačních pokynů k výuce ze září 2023

Portfoliový úkol je prostředkem aplikace teorie školy, kurikula a výuky, tzn. obsahu Školní pedagogiky.

Výstup předmětu: portfoliový úkol odevzdán nejpozději do 5.1.2024.

Důležité informace k předmětu najdete v o interaktivní osnově k výuce předmětu Školní pedagogika v ISu - [Interaktivní osnovy \(muni.cz\)](#)

Zkouška ze ŠP:

a) test + ústní zkouška/odborná rozprava nad portfoliovým úkolem.

b) Školní pedagogika je klíčovou oblastí SZZ – vizte [SZZ kompletní-informace 1 9 2020.pdf](#).

Kurikulum, kurikulární činnosti

- **Vzdělávací kurikulum (kurikulum)** = obsah vzdělání; to, co si má žák osvojit v rámci školního vzdělávání (ZV, SV,...).
- Je odpovědí na otázku: **CO – JAK – PROČ – S JAKÝM CÍLEM – ZA JAKÝCH PODMÍNEK A S JAKÝMI OČEKÁVANÝMI EFEKTY** si má žák ve škole osvojit, v čem se má rozvinout (Průcha, J. a kol., 2003).
- **Kurikulární činnosti učitele** = profesionální aktivity a s nimi spojené dovednosti, které učitel využívá při projektování výuky (tvorba tematického plánu, příprava na vyučování, tvorba vzdělávacího programu = psychodidaktická transformace učiva).
- **Kurikulární činnosti učitele:** práce s RVP a ŠVP, tvorba tematického plánu a příprava na výuku
- **Zdroj:** Průcha, J. a kol. (2003). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.

Požadavky k ukončení

1. ÚKOL: ŠVP z hlediska školy, vyučovacího předmětu a filozofií vzdělávání.

Zadání:

1. Prostudujte ŠVP zvolené školy a charakterizujte deklarované principy/strategie, na nichž škola staví ŠVP.
  2. Vyberte si jeden tematický celek v rámci jednoho ročníku vybraného typu školy a zjistěte, jak je v ŠVP dané školy vymezeno učivo/vzdělávací obsah a výstupy pro jeden z jeho aprobačních předmětů a jak korespondují s filozofiemi vzdělávání Pasche et al. Odpovědi shrnete do 1–2 odstavců, odkazujete na uvedené texty a odevzdáte vyučujícímu podle jeho pokynů do ISu.
-

2. ÚKOL: Kurikulární činnosti učitele

Předmět – vzdělávací oblast:
Tematický celek:

Ročník:

Cíle tématu: ŠVP/RVP („cíle“, „klíčové kompetence“ a „očekávané výstupy“):

- *kognitivní (vědomosti),*
- *psychomotorické (dovednosti, schopnosti),*
- *postojové - afektivní – výchovné (postoje, potřeby, zájmy, hodnoty).*

Vytvořte pojmovou mapu k tematickému celku, tj. obsahovou analýzu tématu

---

Na jejím základě rozpracujte dvě vyučovací hodiny ve struktuře:

- Cíle, obsahová analýza, výukové strategie a učební úlohy.
- Diferenciace (jedna úloha pro jednoho žáka).
- Hodnocení (konkrétní příklad jednoho typu hodnocení).

Jednu zvolenou vyučovací hodinu zpracujte jako základ přípravy na výuku, tj. s podrobným popisem průběhu vyučovací hodiny.

Lze *i pro individuální výuku.*

Důležité informace k předmětu najdete **v interaktivní osnově** k výuce předmětu Školní pedagogika v ISu - [Interaktivní osnova \(muni.cz\)](#).

Studenti speciální pedagogiky

- mohou pracovat s případovými studiiemi a na vybrané **2** případy se orientovat ve svých portfoliových úkolech (ZDROJ: Bytešníková, I. et al. (2019). *Tady jsme! Kazuistické studie ve speciální pedagogice - speciální pedagog a jeho role*. Brno: MU.)
- Postup zpracování v interaktivní osnově [Interaktivní osnova \(muni.cz\)](https://www.muni.cz).

Formální struktura portfoliového úkolu – i pro *individuální výuku*

Předmět – vzdělávací oblast:

Ročník:

Tematický celek:

Téma (2 vyuč. jednotky) nebo **90 minut individuální výuky**

Cíle tématu: – *vybírat v RVP („cíle“, „klíčové kompetence“ a „očekávané výstupy“)*:

- *kognitivní (vědomosti)*

- *psychomotorické (dovednosti, schopnosti)*

- *postojové - afektivní – výchovné (postoje, potřeby, zájmy, hodnoty)*

Téma vyuč. jednotky	Výukové cíle*)	<u>Did.an.učiva</u> POJMOVÁ	<u>Did.an.učiva</u> OPERAČNÍ	Výukové strategie, metody	Evaluační nástroje Metodické poznámky
<i>z mapy</i>	<i>vyplývají z cílů tématu</i>	fakta	učební úlohy		
		pojmy	(zadání)		
		generalizace	(otázky)		
			KONKRÉTNĚ, ve 2. os.		

Tematický plán - celoroční rozvržení učiva,

https://wiki.rvp.cz/Sborovna/3Tematicke_plany/2.Zpracovane_tematicke_plany/2.stupen/Fyzika/FYZIKA_VI._ro%c4%8dn%c3%adk_Z%c5%a0

Podle požadavku vedení školy (nepovinný dokument)

učební osnovy předmětu do jednotlivých tematických celků + počty hodin a časové údaje, tj. měsíc (datum splnění tematického celku);

vzdělávací cíle, základní pojmy, atd. (volitelně)

Didaktická analýza učiva (pojmová, operační/učební úlohy a mezipředmětová)

Didaktická analýza učiva = analytická myšlenková činnost, kterou provádí učitel nad učební látkou (tématem), aby objevil a realizoval veškerý její výchovný a vzdělávací potenciál (publikace J. Skalkové).

Didaktická analýza učiva = projektová a hodnotící činnost učitele, který zvažuje, zda se v konkrétním učivu jedná o:

- **poznatky** (definice, data, poučky, zákony, pravidla, reálie), jejichž osvojením se v žákově poznatkové sféře vytvoří **vědomosti**;
- **činnosti** (aktivity, cvičení, trénink, výkony), jejichž opakovaným prováděním se dosáhne určitých žádoucích **dovedností** v intelektuální, motorické nebo psychomotorické úrovni žáka, v některých případech (při větším počtu opakování) i zautomatizovaných struktur, tj. návyků;

Didaktická analýza učiva = projektová a hodnotící činnost učitele, který zvažuje, zda se v konkrétním učivu jedná o:

- **logické operace** a myšlenkové pochody a postupy k pochopení nového učiva a jeho souvislostí; mají formativní význam, učí žáka **myslet** a **hledat** řešení a postupy;
- **výchovné momenty**, obohacující a rozvíjející **emotivní sféru** člověka, prožívání citů a emocí, estetických vjemů a prožitků;
- **volní prvky** k rozvíjení určité míry snahy, **vytrvalosti** a **vůle** k pochopení nového a k překonání překážek.

1. Pojmová analýza = analýza stěžejních pojmů v tématu a vztahů mezi nimi

Nástroje:

- pojmová mapa
- analýza struktury učiva – 3 kategorie:

1. *fakta*

2. *pojmy*

3. *generalizace*

Struktura učiva

Pojmy (kategorie nebo třídy věcí či myšlenek se společnými nejdůležitějšími /podstatnými/ vlastnostmi); konkrétní, abstraktní; 1 -2 slova

Generalizace (zobecnění) = výrok, který vyjadřuje vztahy mezi 2 nebo více pojmy; souvětí (př. Dělení je operací inverzní k násobení)

Fakta (informace o jednotlivých skutečnostech – o lidech, věcech, konkrétních místech, o události..,).

Příklady

Pojmy

Oběhová soustava. Krev, červené krvinky, bílé krvinky, krevní destičky.

Fakta: V těle máme 5-6l krve. Svaly společně s kostrou umožňují pohyb těla a vyvíjejí sílu. Dýcháním je nepřetržitě zajištěn přívod kyslíku ze vzduchu.

Generalizace: Na svalech závisí i trávení potravy a oběh krve. Onemocnění dýchacích cest předcházíme otužováním, pravidelným větráním, dodržováním hygieny. Každý člověk má krev určité krevní skupiny.

Pasch a kol., 1998, s. 87

Bajka o mořském koníkovi Kdysi dávno si mořský koník sbalil do uzlíčku svých pět švestek a vyrazil do světa hledat štěstí.

Nedaleko od domova potkal úhoře. „Hej, kamaráde,“ zavolal na něho úhoř, „kam máš namířeno?“ „Vydal jsem se do světa hledat štěstí,“ odpověděl hrdě mořský koník. „To máš ale kliku,“ řekl úhoř. „Za čtyři zlaťáky ti prodám tuhle rychloploutev. S ní se tam dostaneš mnohem rychleji.“ „Páni, to je záběr,“ řekl mořský koník, zaplatil, nasadil si rychloploutev a odfrčel dvojnásobnou rychlostí.

Netrvalo to ani moc dlouho a znovu někoho potkal. Tentokrát to byla mořská sasanka. „Haló, kamaráde,“ zavolala mořská houba, „kampak máš namířeno?“ „Vydal jsem se hledat štěstí,“ odpověděl hrdě mořský koník. „To máš ale kliku,“ řekla houba. „Za malý poplatek ti prodám tenhle tryskový skútr, abys mohl cestovat mnohem rychleji.“

Mořský koník si za zbývající peníze koupil skútr a mohl teď cestovat mořskými vodami pětkrát rychleji.

Zanedlouho potkal žraloka. „Nazdar, kamaráde,“ řekl žralok, „kam máš namířeno?“ „Vydal jsem se hledat štěstí,“ odpověděl hrdě mořský koník. „To máš ale kliku,“ řekl žralok. „Dáš-li se touto zkratkou,“ a ukazoval přitom na svou tlamu, „ušetříš si spoustu času.“

„Prima, díky,“ řekl mořský koník, zafrčel na skútru do žralokova břicha a od té doby už o něm nikdo neslyšel.

Poučením z této bajky je, že pokud nevíš přesně, kam máš namířeno, nejspíš se ocitneš někde úplně jinde.

Výukový cíl

- **Zamýšlený a očekávaný výsledek**, k němuž učitel v součinnosti s žáky směřuje, tzn. „**směr**“ či „**směřování**“ k něčemu a predikuje „**změnu**“, zvyšuje **motivaci** žáků k učení (Skalková, 1999).
  - Je formulován „v jazyce žákova výkonu“ – „co má žák umět udělat“.
- To, co si mají z výuky žáci „odnést“ (nikoli to, co chce učitel „odučit“).

Čím se liší formulace cíle?

- S pomocí mapy objasní trasy objevných plaveb a jejich průběh.
- Popíše důsledky zámořských objevů, jejich ne/prospěšnost pro lidstvo.
- Zdůvodní příčiny kolonizace, dokáže vyjmenovat významné státy a osobnosti pro kolonizaci.
- Žák vysvětlí stavbu a funkci jednotlivých částí kardiovaskulární soustavy.
- Žák zdůvodní význam srážení krve.
- Žák nakreslí jednoduché schéma krevního oběhu.
- Žák vysvětlí rozdíl mezi nerostem a horninou.

Psychomotorické (pro oblast manuálních a fyzických dovedností)

Např.: Žák nakreslí schéma krevního oběhu...

Žák zhotoví model...

Žák dokáže letovat součástky k elektrickému obvodu (Petty, 2013, s. 394).

Žák dokáže opravit nesprávně instalovaný žebřík (Petty, 2013, s. 397).

Afektivní – výchovné cíle (projevy emocionálního chování, postoje, preference, potřeby, zájmy, hodnoty, osobnostní rozvoj) a sociální (komunikace, spolupráce):

Např.:

- Žák ocení význam/důležitost ...
- Žák vnímá estetickou hodnotu uměleckého díla...
- Žák citově reaguje na ...,
- Žák vidí morální dilema v jednání ...,
- Žák spolupracuje ve skupině na úkolu z projektu

Požadavky na formulaci výukového cíle

---

přiměřený (věku a možnostem žáků),

---

kontrolovatelný (vyjádřený jako pozorovatelná činnost žáka, užití tzv. **aktivních sloves** – viz Bloomova taxonomie cílů aj.),

---

konzistentní (prostupný – nižší cíle směřují k dosažení vyšších a naopak),

---

jednoznačný – formulace cíle by neměla připouštět různé interpretace.

Struktura cílů

- Kognitivní – intelektuální (*znalosti a kognitivní dovednosti*).
- Psychomotorická - psychomotorické dovednosti týkající se smyslového vnímání, pohybů a vzájemné koordinace vjemů s pohyby atd. Slovesa jako: **kresli, házej, plachti, svářej, ...**
- Postojová - afektivní – výchovná - zájmy, pozornost, estetické cítění, morální postoje, pocity, názory a hodnoty. Např.: **naslouchej, oceň důležitost, vnímej estetickou hodnotu, vnímej morální dilema, získej o něčem povědomí ap.**
- Sociální – komunikace, spolupráce

Nejčastější chyby při formulaci výukového cíle

- Příliš obecná formulace:
Žák se má naučit rovnice.
- Záměna výukového cíle s obsahem
výuky: *Fotosyntéza.*
- Formulace v podobě činnosti
učitele:
Provedu pokus s vodou.

Učební úlohy:
prostředek řízení učebních
činností žáků ve výuce

Operační analýza učiva:

analýza činností (operací, aktivit), které budou žáci v hodině provádět k dosažení cílů výuky.

Vytvořte alespoň 5 zadání k činnostem žáků v tématu portfoliového úkolu či učitelské praxe:

Např.: vyjmenuj ...

vysvětli, proč...

nakresli obrázek, který ukazuje, jak...;

roztříd' do skupin

řekni, proč je ... horší (lepší...)

vytvoř...

naplánuj...

Soustava
učebních
úloh x
scénář/plán
průběhu
hodiny

Úvod: *otázky a úkoly motivační,
diagnostikující žákovské
prekoncepce*

Hlavní část hodiny: *aplikační úlohy
(operace s učivem)*

Závěr: *úlohy na zjišťování
výsledků výuky*

Učební úlohy a jejich kognitivní náročnost podle B. Blooma

1. Úlohy na zapamatování a znovupoznání

Cílová kategorie: **ZNALOST** – žák si vyvolává nebo znovupoznává informace

---

vyjmenuj;

řekni (popiš),

---

co je jako...;

řekni kdy...;

řekni kdo...;

---

udělej seznam;

---

spoj...;

---

najdi...;

---

zarecituj...,

řekni kolik...

2. Úlohy na porozumění

Změna jedné podoby vyjádření do jiné (např. číselná v písemnou), napsat **krátké shrnutí**, vybrat **hlavní myšlenku**, vysvětlit **vztah** mezi dvěma myšlenkami apod. **Zařazování**, **rozlišování** apod.

Cílová kategorie: POROZUMĚNÍ – žák chápe informaci a umí ji přednést v jiné formě

- řekni, co znamená...;
- vysvětli...;
- řekni hlavní myšlenku...;
- řekni pořadí...;
- řekni proč...;
- ukaž...;
- znázorni vztah...;
- vysvětli definici...

3. Úlohy na aplikaci VYUŽITÍ (APLIKACE)

- žák řeší **problém**
s použitím informace a
vhodného **zobecnění**;
aplikování postupu na
známý, neznámý úkol.
Určit v jakých situacích je
vhodné použít, provádět.

- změň...;
- použij jiným způsobem...;
- ukaž, jak udělat...;
- předved' (zdramatizuj)...;
- nakresli obrázek, který ukazuje, jak...;
- dej příklad...;

- uveď důvod...;
- řekni, jak je... použito v tomto případě;
- řekni, co tě napadá při pohledu na tu věc?
- vykonej...
- zaveď...;
- použij...

4. Úlohy na analýzu ANALÝZA

- žák **rozděluje**,
odděluje informace do
jednotlivých částí **podle**
nějakého **kritéria** nebo
úhlu pohledu

- rozříd' do skupin...
- řekni, v čem jsou... a ... stejné (jiné)
- popiš, jak a proč ... se stalo...
- řekni, co je pravdivé (nepravdivé, skutečné, přesvědčivé)
- rozliš podstatné a nepodstatné části
- zjisti, z čeho se skládá... (jak prvky zapadají do struktury)
- uveď argumenty pro a proti...
- vytvoř schéma...
- naznač strukturu...
- uveď, z čeho se to skládá...
- rozliš...
- uspořádej...
- analyzuj...

5. Úlohy na hodnocení

– žák posuzuje informace vzhledem k zavedeným standardům nebo podle určitých kritérií, zaujímá stanoviska.

- řekni, proč je ... horší (lepší, spravedlivější atd.)
- řekni, proč souhlasíš (nesouhlasíš) s ...
- co bys dal na 1., 2., 3. místo...
- rozhodni...
- řekni, co se stane...
- shrň...

- dokaž... argumentuj...
- posud'...
- urči stanovisko...
- zkontroluj správnost...
- zhodnoť...
- vyslov vlastní názor
- vyber nejlepší řešení a zdůvodni...

6. Úlohy vedoucí k tvorbě originálních produktů TVŮRČÍ ČINNOST

– žák vytváří
originální produkty
na základě
vlastního nápadu
nebo pokynů
učitele

- navrhni, co se z ... dá vytvořit
- vytvoř...
- naplánuj...
- vymysli způsob...
- navrhni...atd.

Zásady pro tvorbu učebních úloh

1. **Témata úloh ze skutečného života** – “tady a teď”, “být přítom” (zkušenosti žáků, aktualizace, motivace).
2. **Používat aktivní slovesa** (vyjadřující pozorovatelnou činnost) vždy na začátku věty, tzn. vytvořit tak rozkazovací větu jako pobídku pro činnost, nejen pro jednoduchou odpověď.
3. **Pokyny v úkolu vyjádřit přesně** co do kvality i kvantity (vyhýbat se slovům nějaký, několik,...).

Formulace úkolů má být provokující, lákavá výzva.

Je zaměřena *na klíčové učivo, zahrnuje různé úrovně náročnosti (Bloom: znalost – porozumění – aplikace - analýza - hodnocení - tvořivost) s respektem k typům inteligence (Gardner). Úkoly pro individuální i skupinovou práci.*

5. Zabezpečení pomůckami a materiálem.

Hodně zdaru
při zpracování úkolu

Děkuji za pozornost

HH

Texty ke studiu

Pasch, M. (2005). *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál.

Skalková, J. (2007). *Obecná didaktika*. Praha: Grada.

Maňák, J., & Švec, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido.